

Korzyści wynikające z rozwoju turystyki specjalnych zainteresowań na obszarach geoparków

Benefits from the development of special interests tourism on the geopark areas

Alicja Kicińska, Joanna Figna

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
Katedra Geologii Ogólnej, Ochrony Środowiska i Geoturystyki, Al. A. Mickiewicza 30
30-052 Kraków
e-mail: kicinska@geol.agh.edu.pl, joannafigna@gmail.com

Abstract: The Geoparks that were already established all over the world proved that they are a chance for the economically backwarded regions. Because of the fact that they are leading policy of sustainable social and economical development they have the influence for decreasing unemployment, as well as for increasing people's awareness of ecology. That policy significantly improves lifestyle at the area of tourist reception. Geopark is also the region, which protect and promote the geology (mineralogy, paleontology etc.), geological phenomenon, archeology, history and culture.

Not only the proper policy, management and social commitment in all of the jobs doing at the area of geopark, but also creating new and innovative form of tourism that are not interfere into the nature, are the key to the Geopark's success. In this paper we compare the projects of the geoparks in Poland with already established geoparks, that adhere to the European Geoparks Network. The conclusions might be a tips for the Polish Geoparks' founders.

Słowa kluczowe: turystyka specjalnych zainteresowań, geoturystyka, geopark

Key words: tourism of special activity, geotourism, geoparks

Wstęp

Obserwując panujące trendy na światowym rynku turystycznym jasno wynika, iż turyści w coraz to większym stopniu wymagają produktów od sprzedawców ofert turystycznych, które są przyjazne środowisku i spełniają wymogi turystyki miękkiej, zielonej, tzw. ekoturystyki. Jedną z takich ofert jest niewątpliwie geopark – nowa forma, łącząca zarówno istotne aspekty ochroniarskie i jednocześnie zaspakajająca potrzeby poznawcze turystów. Istniejące na świecie geoparki wykazały, iż są one szansą dla terenów podupadłych ekonomicznie, a wprowadzone zasady zrównoważonego rozwoju wyrównują różnicę pomiędzy regionami, dają zatrudnienie społecznościom lokalnym oraz podnoszą ich eko-świadomość. Geopark obejmuje geokompleks krajobrazowy, na którym w sposób zrównoważony chronione są obiekty i zjawiska geologiczne, przy jednoczesnej promocji istotnych dla danego regionu walorów: geologicznych (mineralogicznych, paleontologicznych), archeologicznych, przyrody ożywionej, antropogenicznych (Alexandrowicz 1994, Alexandrowicz, Alexandrowicz 2002, Koźma 2005). Dużym atutem geoparku jest konieczność wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju społeczno – ekonomicznego, dzięki którym następuje poprawa warun-

ków życia mieszkańców. Warunkiem tego rozwoju jest rzeczywiste zaangażowanie społeczności lokalnych we wszystkie przedsięwzięcia podejmowane na terenie geoparku (Frey *et al.* 2006, Zauros, Martini 2003, Martini 2003).

Pozytywne skutki funkcjonowania geoparków: ekonomiczne, ochroniarskie, społeczne, naukowe spowodowały szybką popularyzację tego podejścia na arenie europejskiej i światowej. W Europejskiej Sieci Geoparków, zrzeszającej obecnie 25 geoparków, pod względem ilości funkcjonujących obiektów niewątpliwymi liderami są: Niemcy (6 geoparków) i Wielka Brytania (5), we Francji i Włoszech są po 3 tego typu formy ochrony. W Polsce obecnie funkcjonują dwa zaawansowane projekty „Geopark Łuk Mużakowa” i „Geopark Kielce”. Kilka kolejnych jest w fazie opracowywania (Alexandrowicz 2006b, Alexandrowicz, Alexandrowicz 2004, Kapnik i in. 2007, Michalik 2002). Pilną potrzebą jest tworzenie nowych i konkretnych propozycji produktów turystycznych, które nie ingerując w zasoby przyrodnicze przyniosą ekonomiczne i społeczne korzyści na obszarach geoparków (Figna, Kicińska 2008).

Idea tworzenia geoparków

Geoparki, pod względem przedmiotu ochrony, nawiązują do rezerwatów biosfery, które powstały w ramach programu UNESCO Man and The Biosphere (MAB). Różnica między nimi polega na tym, że w rezerwacie biosfery geologia oraz geomorfologia są celem podrzędnym ochrony, w przeciwieństwie do geoparków, które stawiają sobie za cel nadrzędny ochronę spuścizny geologicznej na danym terenie (Alexandrowicz 2004). W celu wyróżnienia formy ochrony jaką jest geopark, spośród innych jednostek ochroniarskich, należy po pierwsze skierować szczególną uwagę na ochronę geokompleksów krajobrazowych w tym dziedzictwa geologicznego, promocję nauk geologicznych i geograficznych, rozwój turystyki i geoturystyki oraz szeroko rozumianą edukację; po drugie bardzo ważnym zadaniem, jest wprowadzenie zasad zrównoważonego rozwoju społeczno – ekonomicznego. Geoparki mogą być tworzone na obszarach, które już wcześniej zostały poddane ochronie, w myśl Ustawy o Ochronie Przyrody (Alexandrowicz 2006a). UNESCO wspiera rozwój geoparków narodowych, pod warunkiem, że spełniają one kryteria wytyczone przez tę organizację, a które określone zostały w jedenastu punktach:

- Teren ubiegający się o nominację geoparku powinien mieć jasno zdefiniowane granice, a jego powierzchnia powinna być na tyle duża, aby mogły być tam wdrażane zasady zrównoważonego rozwoju społeczno – ekonomicznego. Obszar ten powinien zawierać określoną liczbę geostanowisk, wyróżniać się rzadką geomorfologią oraz zjawiskami i procesami geologicznymi oraz wartościami kulturowymi, archeologicznymi, historycznymi, ekologicznymi itp. Powinny zostać podjęte działania mające na celu zatwierdzenie kwalifikacji geologiczno – naukowej geoparku, w krajowej instytucji naukowej ds. geologicznych.
- Organ zarządzający terenem geoparku działa na zasadach zrównoważonego rozwoju społeczno-ekonomicznego. Rozwój ten wpływa bezpośrednio na poprawę warunków życia mieszkańców obszaru recepcji turystycznej. Pożądane są działania władz geoparku mające na celu stymulowanie innowacyjnych przedsięwzięć lokalnych, np. produkcji rękodzielnictwa, a przez to wpływanie na ekonomiczny rozwój regionu i jego promocję.
- Geopark służy promowaniu dyscyplin wiedzy z dziedziny nauk o Ziemi, jak również prowadzeniu działalności edukacyjnej, szkoleniowej i badawczej.

- Geopark wypracowuje metody konserwowania i utrzymywania dziedzictwa geologicznego, w jak najlepszym stanie.
- Władze geoparku powinny ponosić część kosztów związanych z konserwacją obiektów geologicznych, których ochrona i zagospodarowanie odbywa się zgodnie z literą prawa obowiązującą w danym regionie.
- Władze winny podejmować decyzje etyczne służące ochronie przyrody parku np. zakaz zbierania minerałów, czy też skamieniałości.
- Zarząd geoparku jest zobowiązany przedstawiać plan zarządzania geoparkiem. W planie należy ująć stan zastany geoparku, plan jego rozwoju ekonomicznego i analizą potencjału terenu.
- W projektowanie i zarządzanie geoparkiem winny być zaangażowane społeczności lokalne, samorządy i władze publiczne oraz instytucje naukowo – badawcze.
- Zarząd powinien nagłośnić i promować fakt patronatu UNESCO nad geoparkiem.
- W przypadku, gdy teren geoparku pokrywa się terenem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa lub gdy jest uznany za Rezerwat Biosfery MAB, to powinien przed złożeniem wniosku o wsparcie UNESCO uzyskać zezwolenie władz, które nadały mu taki statut.
- Geostanowiska znajdujące się wewnątrz geoparku winny być zabezpieczone i połączone ze sobą (Alexandrowicz 2006a, 2006b).

Niewątpliwym celem władz gmin, decydujących się na utworzenie unikalnego produktu turystycznego, zwanego geoparkiem jest chęć generowania zysków do budżetu. Wpływy mogą być generowane poprzez realizowanie głównych założeń przedsięwzięcia: konieczność tworzenia nowych stanowisk pracy, wdrażanie nowatorskich programów Unii Europejskiej (a co za tym idzie możliwość finansowania ze strony Wspólnoty), niewidzialny import rozumiany jako wielkość wydatków turystycznych ponoszone przez turystów w innym państwie (zwłaszcza w przypadku parków położonych w obszarach transgranicznych).

Charakterystyka wybranych geoparków

Porównując parametry wybranych geoparków (tab.1) można sformułować następujące wnioski:

- są to formy wielkoobszarowe wymagające współpracy co najmniej kilku-kilkunastu podmiotów zarządzających administracyjnie danym terenem;
- zlokalizowane są na terenach atrakcyjnych turystycznie i w pobliżu dużych aglomeracji, mają podobną gęstość zaludnienia;
- obiekty geoturystyczne występujące na ich obszarze są niezwykle zróżnicowane pod względem atrakcyjności;
- europejskie geoparki mają lepiej rozwiniętą infrastrukturę turystyczną (muzea, IT, bazę komunikacyjną) i są znacznie lepiej doinwestowane, głównie poprzez realizowane projekty badawcze finansowane przez UE i silniejszy nacisk kładą na edukację i współpracę ze szkołami (tab. 1).
- Nowe propozycje zagospodarowania turystycznego

Rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych wymaga wyjątkowej rozwagi i analizy wielu czynników, jakie mogą mieć wpływ na jej późniejsze funkcjonowanie. Do popularnych form należą: ścieżki przyrodnicze, szlaki turystyczne, schroniska, pola biwakowe, wiaty. Jednak coraz większy kładzie się nacisk na odpowiednie udostępnienie obiektów np. geologicznych, archeologicznych, kulturowych. Chodzi tu

głównie o informacje o samym obiekcie, i to zarówno w miejscu jego występowania, jak i w popularnym źródle – internecie. Obiekty geoturystyczne są niezwykle bogatą grupą (Słomka, Kicińska-Świdorska 2004). Ich różnorodność powoduje nieprzebrane morze możliwości w wykorzystaniu ich jako punktów na trasach geoturystycznych (Kicińska-Świdorska, Słomka 2005). Jednak obecnie większość z nich nie doczekała się należytych tablic informacyjnych zawierających podstawowe informacje dotyczące: genezy, budowy, opisu występujących skał, struktur sedymentacyjnych, tektonicznych, składu mineralnego czy występujących skamieniałości. Większość punktów widokowych nie posiada tablic panoramicznych opisujących nie tylko widoczne na horyzoncie wzniesienia, ale tłumaczące geomorfologię terenu, która jest zapisem zjawisk jakie zaszły w ciągu przeszłości geologicznej. Dotyczy to również procesów zachodzących współcześnie, np. erozji wgłębnej, ruchów masowych itd. Pojawienie się nowego profilu turysty (ekoturysty czy geoturysty) można wiązać z modą na zdrowy i aktywny styl życia czy wypoczynku, ale czy tylko? Zadawanie sobie pytań: – w jaki sposób powstały dane obiekty, zjawiska? – Dlaczego właśnie tutaj? – Ile czasu minęło od momentu ich powstania? – Ile jest takich obiektów na świecie? – Co jeszcze kryje w swoim wnętrzu matka Ziemia? Stały się nieodzownym elementem niemal każdej wyprawy turystycznej. Nie należy mieć złudzeń że osoba wybierająca się do geoparku zadowolony się tylko wrażeniami estetycznymi, wynikającymi z oglądania obiektów i zjawisk geoturystycznych. Oczekuje przede wszystkim jasnych i rzetelnych informacji o tym co może zobaczyć podczas swojej wyprawy. Oprócz korzyści edukacyjnych (poznawczych) oczekiwania skierowane są na: zakup ciekawych pamiątek, publikatorów, i bardziej przyziemne np. zakup posiłku. I tu również można opracować całą gamę produktów związanych np. z kulturą i tradycją terenu na którym znajduje się geopark. Mogą to być wyroby czekoladowe w kształcie skałek występujących na terenie geoparku (np. czekoladowa Maczuga Herkulesa, czy czekoladowy amonit, trylobit itd.), wyroby z naturalnych materiałów (np. wyroby garncarskie z logo geoparku, wyroby drewniane, tkackie itd.). Ważnym elementem promocji są materiały dotyczące danego geoparku napisane w przystępny, ale i specjalistyczny sposób. Oparte na naukowych faktach i przedstawione w łatwy do zrozumienia dla przeciętnego turysty sposób. Należy również opracować specjalną wersję publikacji dla dzieci, tak by w czasie roku szkolnego mogły zrealizować tematy z bloku przyrodniczo-geograficznego właśnie w geoparku. Z przykładami takich podręczników można zapoznać się na Węgrzech. Ważnym elementem zagospodarowania mogą być wystawy (stałe i okresowe) przybliżające tematykę nauk o Ziemi (istotny aspekt dla turysty wielokrotnego). Oddzielnym i nie mniej ważnym zagadnieniem jest baza gastronomiczna, poprzez którą można również promować region i miejscową, tradycyjną kuchnię. Miejsca gastronomiczne znajdujące się na terenie geoparku powinny zdecydowanie nawiązywać do naturalnego (ekologicznego) sposobu wytwarzania żywności, opierać się na miejscowych wiktuałach i posiadać lokalne nazwy wynikające z dialektu, jeśli takowy istnieje na danym terenie. Wizyta turystyczna w geoparku powinna być okazją do poznania bogactwa ziemi, na której gości geoturysta.

Geoturystyka

Definicja zaproponowana przez Słomkę i Kicińską-Świdorską (2004) klasyfikuje geoturystykę, jako dział turystyki poznawczej, nastawionej na przeżycia wynikłe z kontaktu z obiektami i procesami geologicznymi. Dowling (2005) proponuje nazwanie geoturystyką turystyki uprawianej w otoczeniu geologicznych atrakcji, które są celem podróży, z kolei Baláž (2005) definiuje geoturystykę jako dział turystyki, która może wykorzystać geologiczne dziedzictwo dla ekonomicznych zysków. Różne definicje geoturystyki wskazują że:

- ma ona charakter poznawczy, edukacyjny;
- jest ona formą celowego zwiedzania dziedzictwa geologicznego;
- służy geoochronie i promocji najcenniejszych pod względem geologicznym miejsc na Ziemi;
- powinna ona przynosić korzyści finansowe wspierające działania ochroniarskie.

Cele geoturystyki zostały przedstawione szerzej w pracy Kicińskiej-Świdorskiej i Słomki (2006), z których jasno wynika, iż na obszarach geoparków to właśnie geoturystyka powinna być dominującą formą turystyki. Właściwe zagospodarowanie geoturystyczne może i powinno być uzupełnieniem istniejącej infrastruktury geoparków.

Podsumowanie

Funkcjonujące na świecie geoparki wykazały, iż forma ta może przynieść różnorakie korzyści: społeczne, ekonomiczne oraz przyrodnicze. Łączy bowiem w sposób zrównoważony i kompleksowy potrzebę ochrony dziedzictwa przyrodniczego z jego udostępnieniem turystycznym. Niewątpliwie najważniejszym celem geoparku jest ochrona i promocja geostanowisk oraz podnoszenie ekoświadomości osób odwiedzających te tereny, jak również miejscowej ludności. Geopark może być elementem programu wyrównywania szans regionów, inwestycją, która daje zatrudnienie, edukuje i stanowi element rozwojowy państwa. Może być wizytówką znaną na świecie. Geoparki znajdujące się w sąsiedztwie dużych aglomeracji spełniają dodatkowe zadania: odciążają ruch turystyczny w centrum miast, są ofertą weekendowego wypoczynku dla mieszkańców obszarów recepcyjnych, stwarzają miejsca pracy i zapewniają nową infrastrukturę. Obiekty te powinny spełniać także rolę ośrodków naukowych, monitorować zmiany zachodzące na ich terenie oraz podejmować współpracę międzynarodową z partnerami zrzeszonymi w UNESCO. Geopark Kielce i Geopark Łuk Mużakowa winien korzystać z dorobku istniejących Geoparków. Doświadczenie w zakładaniu, zarządzaniu i promocji Geoparków zrzeszonych w sieci Europejskiej i Światowej pozwoli na unikanie błędów wynikających z braku doświadczenia w tworzeniu podobnych przedsięwzięć. Geopark jest ofertą opłacalną, potrzebną i użyteczną, dla społeczeństwa i w celu zachowania dziedzictwa geologicznego, wymagającą jednak dostosowania prawodawstwa lokalnego do wymogów europejskich i zwiększenia nakładów finansowych.

Praca jest finansowana w ramach badań statutowych AGH, WGGIOŚ, Katedry Geologii Ogólnej, Ochrony Środowiska i Geoturystyki, nr umowy 11.11.140.447.

Literatura:

- Alexandrowicz Z. 1994, Międzynarodowe inicjatywy w ochronie przyrody nieożywionej. Przegląd Geologiczny, vol. 42, 3, s. 159-163.
- Alexandrowicz Z. 2004. Perspektywy rozwoju geoochrony w krajach Wspólnoty Europejskiej. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, LX (60),2,3, IOP PAN, s. 87-99.
- Alexandrowicz Z. 2006a. Geopark- nature protection category aiding the promotion of geotourism (Polish perspectives). Geoturystyka 2 (5), p. 3-13.
- Alexandrowicz Z. 2006b. Geoparki – nowe wyzwanie dla ochrony dziedzictwa geologicznego. Przegląd Geologiczny, vol. 54, s. 36-41.

- Alexandrowicz Z., Alexandrowicz S.W. 2002. Geoturystyka a promocja dziedzictwa geologicznego. W: Partyka J. (red.) Użytkowanie turystyczne parków narodowych, ruch turystyczny, zagospodarowanie –konflikty-zagrozenia, Ojców, s. 91-97.
- Alexandrowicz Z., Alexandrowicz S.W. 2004. Geoparks – the most valuable landscape parks in southern Poland. Polish Geological Institute Special Papers, vol. 13, p. 49-56.
- Baláž B. 2005. Geological heritage and possible future of Getourism in the Slovak Republic. W: M. Doktor, A. Waškowska-Oliwa (red.) Geotourism – new dimension in XXI century tourism and changes for future development. Kraków, p. 8-9.
- Dowling R. (ed.) 2005. Geotourism – sustainability, impacts and management. Elsevier. European Geoparks Network Magazine, 2, 2005.
- Frey ML., Schäfer Kl., Büchel G., Patzak M. 2006. Geopark – a regional, European and global policy. In: Geotourism Sustainability, impacts and management, Dowling R. K. & Newsome D. (ed.), p. 95-118.
- Figna J., Kicińska A. 2008. Frame project of a geopark. 4nd International Conference Geotour 2008. Kraków, s. 15.
- Kicińska-Świdorska A., Słomka T. 2005. Projektowanie tras geoturystycznych. Folia Turistica. 15, s. 179-184.
- Kicińska-Świdorska A., Słomka T. 2006. The eco-tourist product of the Beskid Sądecki Mts. Polish Journal of Environmental Studies. Vol. 15, no. 5C, p.76-78.
- Słomka T., Kicińska-Świdorska A. 2004. Geoturystyka- podstawowe pojęcia. Geoturystyka. 1. s. 5-7.
- Koźma J. 2005. Atrakcje geoturystyczne polskiej części obszaru projektowanego geoparku Łuk Mużakowa Geopark „Łuk Mużakowa” – transgraniczny projekt Geoparku, s. 69-70.
- Knapik R., Sobczyk A. & Aleksandrowski P. 2007: Kampinowski Park Narodowy – proponowany obszar ochrony georóżnorodności w Europejskiej Sieci Geoparków. W: J. Sturla, R. Knapik (red.) Geoeologiczne problemy Karkonoszy. Sborn. Mez. Ved. Konf. Rijen 2006, 44/2, p. 585-592.
- Martini G., 2003. Presentation of the reserve geologique de Haute – Provence. 2-nd European Geoparks Meeting, p. 25-29.
- Michalik S. (red.), 2002. O zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych województwa Małopolskiego. Wyd. DZJPK, Kraków, s. 1-83.
- Paszowski M. 2004. Kielce niezwykle miejsca, przewodnik turystyczny, Kielce. Urząd Miasta Kielce.
- Szczałuba D., Szczałuba W., Garus R. 2006. Rezerваты przyrody w Kielcach, Agencja JP s.c. Kielce, s. 13 – 27, s. 42 – 69.
- Tarniowski J. 2004. Powstaje pierwszy międzynarodowy geopark Łuk Mużakowa. W: Wszechświat, Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika, Kraków, s. 289 -290.
- Zouros N., Martini G. 2003. Introduction to the European Geoparks Network. 2-nd European Geoparks Meeting, p. 17-21.
- <http://europeangeoparks.maestrazgo.org/presentation.htm>
- <http://www.geopark-kielce.pl/>
- <http://www.worldgeopark.org/>
- www.wynagrodzenia.pl
- <http://www.globalgeopark.org/publish/portal1/tab133/info277.htm>
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Prowansja-Alpy-Lazurowe_Wybrze%C5%BCe

Tabela 1. Charakterystyka wybranych geoparków
Table 1. Descriptions of choosen Geoparks

Parametr	Geopark Kielce	Geopark Łuk Mużakowa	Geopark Reserve Geologique de Haute Provence
Położenie administracyjne	woj. świętokrzyskie	woj. dolnośląskie	Na obszarze 47 okręgów administracyjnych. Centrum Geoparku stanowi miasteczko Digne-les-Bains, położone 150 km na północ od Nicei i 800 km na południe od Paryża.
Liczba mieszkańców woj.	1 275 550 os.	2 878 410 os.	4 506 151 os.
Gęstość zaludnienia w woj.	108,9 os./ km ²	144,3 os./ km ²	144 os./ km ²
Powierzchnia woj.	11 710,20 km ²	19 946,77 km ²	31 400 km ²
średnie zarobki w woj. *	2800 PLN brutto	3530 PLN brutto	brak danych
Rok powstania	2003	2001	1984
Powierzchnia geoparku	11 710 km ²	18 200 ha	190 000 ha
Uzasadnienie utworzenia	Geopark Kielce powstał w roku 2003 jako obiekt ukierunkowany na promowanie walorów geologicznych Kielc oraz na tworzenie warunków sprzyjających do rozwoju turystyki w tym obszarze	Powstał celem ochrony polskiej części moreny czołowej ukształtowanej przez lodowiec skandynawski.	Na terenie Geoparku wytyczonych zostało 18 geostanowisk, które dokumentują obecność morza na tych terenach w erze mezozoicznej oraz łądu w starszej erze paleozoicznej.
Położenie geograficzne	Wyżyna Małopolska	Nizina Śląska	Alpy Prowansalskie, Lazuruwe Wybrzeże
	ezerwat Kadzielnia – (pow.0,6 ha), w którym znajduje się: Skalka Geologa, zbudowana z rafowych wapieni skalistych, z okresu dewońskiego, piętra fran, zawierająca wiele skamieniałości takich jak: ramienionogi, głowonogi, trylobity, ryby pancerne, konodonty, Rślimaki; Amfiteatr; Szczeliny i leje krasowe w osadach,	Łuk Mużakowa to otwarta w stronę północną podkawa, której długość dochodzi do 40 km, a szerokość do około 25 km, mająca łączną powierzchnię 170 km ² . Podkowę tą stanowi pasmo wzgórz (o wysokości 182 m n.p.m.) ciągnące się od Tuplic,	Geostanowiska obejmują: Skupienia szczątków amoniów i innych gatunków morskich; skamieniały szkielet lchtozaura, mezozoicznego gada morskiego; pokłady węglonośne przypominające o istniejących tutaj lasach tropikalnych (w erze paleozoicznej). Ponadto na terenie objętym geoparkiem znajduje się 600 stanowisk zwracających uwagę turysty na

<p>Najważniejsze obiekty geoturystyczne</p>	<p>których odnaleziono żąb plaża tarczogłowego (Labiryntodonta), żyjącego od górnego dewonu do triasu; Pasma Pasłowicko – Dymińskie; Pasma Zgórskich Gór; 16 jaskiń; Wzgórze Harcerskie. Rezerwat Wietrznia – (pow. 17,95 ha) w skład którego wchodzi: zespoły dawnych wyrobisk (często pokrytych zwietrzeliną), skały wapienne i dolomityczne, granicę między żywelem a framem, liczne skamieniałości, zjawiska krasowe w wapieniach (wieku wartyjskiego), zaburzenia tektoniczne (dokumentowane przez obecność brekcji, żył kalcytu oraz luster tektonicznych) oraz silne faldowania, łowce o zabarwieniu wiśniowym, osuwiska, itp. Rezerwat Slichowice – zajmuje powierzchnię 0,55 ha, jest rezerwatem ścisłym. Największą atrakcją tego miejsca jest profil geologiczny odsłonięty przy eksploatacji kamieniołomu. Charakterystyczną cechą jest fałd obalony obrazujący procesy tektoniczne, mające miejsce w erze paleozoicznej. Wtedy to został wyźwignięty i silnie pofaldowany cały obszar Gór Świętokrzyskich</p>	<p>przez Łęknice, Weißwasser po Klein Kötzig. Wzgórze podzielone są równoległymi malowniczymi wąwozami. W okolicach Łęknicy znajdują się cenne z punktu widzenia geoturystyki atrakcje, takie jak: pionowy przekrój przez pokłady węgla, odsłonięcie cienkiego pokładu towarzyszacego, zapadiska terenu znajdujące się nad węglem brunatnym, źródło kwaśnych wód, odsłonięcie silnie zaburzonych piasków i mułków piaszczystych (serii Muzakowa), formy erozji wód opadowych, odznaczająca się w profilu morena spiętrzona (zlodowacenie południowopolskie).</p>	<p>najciekawsze elementy przyrodniczo – kulturowe. Niemalą atrakcją jest również muzeum/skansen skamieniałości, które turysta sam może odszukać w ich naturalnym środowisku (wynoszenie skamieniałości jest zakazane). Na terenie geoparku zostały wytyczone trzy ścieżki tematyczne, łączące najciekawsze zakątki na tym terenie (wychodnie skał, zjawiska tektoniczne, skamieniałości, punkty widokowe, ślady minionych epok). Na wytyczonej trasie znajdują się muzea (Muse-Promenade: Digne-les-Bains, Muse Simes et Fossiles: Castellane oraz Maison de la Geologie: Barles). Ideą muzeów nie jest zastępowanie zwiedzania w terenie, ale poszerzenie wiadomości odwiedzających o informacje, które nie są możliwe do przekazania podczas pieszej wędrowki. Ponadto, na terenie Geoparku znajduje się centrum informacji, którego przeszkolony personel udziela profesjonalnej informacji geologicznej oraz krajoznawczej. Jako, że od czasów prehistorycznych człowiek czerpał inspirację z natury, władze Geoparku udostępniły teren artystom współczesnym, którzy tworzą i prezentują tu swoje prace. Jednym z największych osiągnięć Geoparku Haute Provence są tysiące uczniów rocznie odwiedzających to miejsce. Znajdują, oni tutaj szereg zajęć dopasowanych do ich wieku, poprzez zabawę dostarczane jest im wiele informacji krajoznawczych oraz kulturowych, które przekazane są w znacznie ciekawszej formie, aniżeli edukacja w ławie szkolnej.</p>
---	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: * www.wynagrodzenia.pl, na podstawie opracowań: Paszowski 2004, Szczaluba i in. 2006, Tarniowski 2004, <http://www.globalgeopark.org/publish/portal/1tab133info277.htm>
 Source: Autor's study: * www.wynagrodzenia.pl, na podstawie opracowań: Paszowski 2004, Szczaluba i in. 2006, Tarniowski 2004, <http://www.globalgeopark.org/publish/portal/1tab133info277.htm>